

SVERIGES FISKEVATTENÄGAREFÖRBUND

YTTRANDE/SYNPUNKTER

2012-01-11

Ert datum 2011-11-17 m fl

Ärende: Laxfiske till havs och EU:s laxplan

Havs- och vattenmyndigheten

Joakim Hjelm

Martin Rydgren

Box 11930

404 39 Göteborg

Omfördelning av laxfiske samt EU:s förslag till laxplan för Östersjön

Sveriges Fiskevattenägareförbund har hittills inte tillfrågats i rubricerade ärenden, men vi vill anföra följande inför den fortsatta hanteringen av frågorna.

Sammanfattning

Fiskevattenägareförbundet kan i princip tillstyrka en omfördelning av laxfisket från hav till kust och älv, av flera skäl. Det är då viktigt att laxen betraktas som en resurs både för turismen och för livsmedelsfisket, och att dessa mål balanseras allsidigt med hänsyn till bland annat sysselsättning, glesbygdens utveckling, äganderätten och behovet av rekreation. Eftersom en stor del av avsalufisket kommer att ske på enskilda fiskevatten krävs stimulanser och förenklingar av fiske med stöd av enskild rätt, inte fortsatta försvåringar som i fallet med det nyligen införda avsaluförbudet. Laxfiske ska kunna bedrivas även utan yrkesfiskelicens.

Förbudet mot laxfiske till havs är i linje med EU:s förslag till laxplan för Östersjön. Planen innehåller i övrigt en rad förslag som tillsammans kan stoppa allt laxfiske både i hav, kust och älvar, och som dessutom avvecklar kompensationsodlingarna. Detta kan få förödande konsekvenser, inte minst för de mål som HaV har för utvecklat kust- och älvfiske.

Mycket tyder idag på att sälens predation på lax vida överstiger det samlade laxfisket i Östersjön. En meningsfull laxförvaltning kan därför inte ske utan samordning med en aktiv sälförvaltning. Åtgärder kring laxfisket blir meningslösa och verkningslösa utan en sådan samordning.

Stopp för laxfiske till havs

Havsfiske på blandade bestånd har uppmärksamrats och diskuterats i många decennier. Det är en följd av att kompensationsodlingarna vid de utbyggda älvarna har varit mycket framgångsrik med att ersätta bortfallet och att producera lax. Fisketrycket till havs har kunnat öka. ”På köpet” överfiskades dock tynande och hotade vilda laxbestånd från de outbyggda älvarna.

Det finns också en aspekt att det är bättre att låta laxen själv simma in mot kusten, istället för att använda tid och bränsle på att åka till havs och hämta den, samt att medelvikten ökar. Under årens lopp har många försök gjorts för att flytta in fisket, bland annat fördröjd utsättning från kassar där laxen fått smoltifieras och präglas på en viss plats. Fiskevattenägareförbundet kan tillstyrka skälen och principen att flytta fisket från havet till kusten. Det måste dock uppmärksammas att förändringen innebär en regional omfördelning av fisket. Möjligheten till laxfiske försvinner från till exempel Gotland och Blekinge och ökar, åtminstone enligt förhoppningarna, längs norrlandskusten. Eftersom även ålfisket avvecklas i södra Sverige minskar underlaget för näringsmässigt fiske. Av socioekonomiska och regionalpolitiska skäl måste HaV därför vidta åtgärder för att kompensera de drabbade regionerna (fördelning av torsk, sill kan vara exempel, se även avsnittet om säl och skarv nedan).

EU:s laxplan

EU:s laxplan innehåller flera förslag som kan medföra att allt laxfiske kommer att upphöra. Den totala dödligheten till havs får inte överskrida 0,1, alltså tio procent, för varje enskilt bestånd. Sannolikt är den kvoten redan idag mångfalt passerad genom sälens predation (se nedan), utan att människan tar upp en enda lax. Det skulle i så fall innebära att inget laxfiske blir möjligt.

I älvarna ska smoltproduktionen överstiga 75 procent av den maximala potentialen. Det kan medföra att även fisket i älvarna måste upphöra om man inte når målet, och om orsakerna kan kopplas till mängden lekfisk. Generellt måste målet förstås vara att en älv uppnår hundra procent av sin potentiella smoltproduktion, men det får inte ske på bekostnad av att fisketurism och annan näringsverksamhet slås ut av fluktuationer i beståndet.

I praktiken kan ett genomförande av EU:s laxplan alltså innebära att allt laxfiske kan komma att upphöra, såväl i älvar som längs kusten. Detta saknar sans och måtta.

Enda undantaget till ett sådant totalt laxfiskeförbudet skulle kunna vara ett fortsatt fiske på kompensationsodlade bestånd utanför och i mynningarna på de utbyggda älvarna. Men även dessa ska avvecklas, enligt EU:s laxplan.

EU:s förslag till laxplan måste bedömas som en skrivbordsprodukt utan verklighetsförankring och med omvälvande konsekvenser för fisketurism, fritidsfiske och yrkesfiske.

Fördelning av kust- och älvfisket

Om vi bortser från EU:s laxplan och dess konsekvenser så är ju intentionerna i det nu beslutade havsfiskestoppet att laxfisket ska kunna öka i älvarna och längs kusten. Det kräver en ytterligare analys och översyn av regler och villkor för olika kategorier fiskande. Utan att ha färdiga detaljerade förslag vill Fiskevattenägareförbundet framhålla:

-Den största potentialen till näringsutveckling kring laxen finns sannolikt i fisketurismen, i detta fall i och kring älvarna. Fisketurism i samverkan med fiskevårdsområden har visat sig vara den mest uthålliga och framgångsrika formen. Fiskevårdsområdena, som samordnar fiskerättsägarnas fiske, är också de bästa förvaltarna av fisket. Biologiska mål bör alltså utformas och genomföras i nära samarbete med de lokala förvaltningsorganen. (Jfr t ex Vindelälvens fiskeråd och deras arbete med att samordna älvens 30 fvof).

-Resursen måste, även med hänsyn till ovanstående, nyttjas i balans mellan turism/fritidsfiske och livsmedelsfiske. Östersjölaxen har idag hård konkurrens av den norska odlade laxen, men den har en nisch och det vore slöseri att avveckla östersjölaxen som livsmedel.

Därför måste det vara balans i resursfördelningen.

-Byråkratin kring småskaligt fiske för avsalu med stöd av enskild rätt, utan yrkesfiskelicens, måste förenklas och minska. Avsikten är ju att detta fiske ska öka; livsmedelsfisket av lax ska flytta från havet till kusten och kommer då att bedrivas på enskilt vatten. Det allmänna avsaluförbudet, och den byråkrati som infördes för att få näringsfiska på eget vatten, var illa nog för utvecklingen av småskaligt fiske. Det får inte bli värre nu.

-För några år sedan förbjöds husbehovsfisket på enskilt vatten i bl a Kalixälvens yttre fredningsområde. Fisket bedrevs redan då i ganska blygsam omfattning. Förbudet infördes bland annat med hänvisning till att fisket till havs tärde för hårt på Kalixälvens laxbestånd. Det är lätt att införa förbud för små och svaga grupper, betydligt svårare att häva förbud, även om de yttre omständigheterna till förbudet är undanröjda. Fiskevattenägareförbundet anser att det vore anständigt att se över den typen av gjorda inskränkningar, nu när villkoren förändras. Detta är en typ av fiske som bör ingå i omfördelningen av laxfisket från hav till kust.

Säl

Vid seminariet om säl och skarv på KSLA i oktober 2011 redogjorde fiskforskare samfällt för första gången för sina beräkningar av sälars och skarvars inverkan på fiskbestånden. Siffrorna är både häpnadsväckande och fasansfulla.

I en kommande rapport har Stockholms stads fiskekonsulent Sverker Lovén sammanställt iakttagelser av sälars påverkan på fiskbestånd med ”homing-beteende”, där ett fåtal sälar kan upptäcka och äta rent bland ansamlade lekfiskar eller lekfiskar på väg upp i vattendrag.

Sälarna i Östersjön äter flera hundra ton fisk per dag. På några dagar uppgår sälarnas konsumtion till vad hela det svenska kustfisket fångar på ett år.

Sälens predation av lax överskrider sannolikt det samlade laxfisket fler gånger om, och även om allt fiske förbjöds helt och hållet (vilket kan bli följderna av EU:s förslag) så skulle det knappast märkas på dödligheten. En fristående laxförvaltning, utan samordning med sälförvaltningen, riskerar därför att bli helt verkningslös.

Remissförfarande

Avslutningsvis kan vi konstatera att Havs- och vattenmyndigheten åsidosatt ett förväntat tillvägagångssätt, att efterhöra berörda parter uppfattning, vid remissförfarandet inför laxfiskeförbudet. Havsfisket ska i huvudsak flyttas in och underställas den enskilda fiskerätten. Vi finner att myndigheten har varit försumlig i denna fråga.

Med vänlig hälsning

SVERIGES FISKEVATTENÄGAREFÖRBUND

Lars Wiström, ordförande

lars@vattenagarna.se